

الله اعلم
سنة 1438
الحمد لله

دانشکده علوم اقتصادی و مدیریت

عنوان:

تدوین مدل اقتضایی حسابداری مدیریت

نگارش:

ایمان مقدس

استاد راهنما:

محمدحسین ودیعی

استاد مشاور:

محمدرضا عباسزاده

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته حسابداری

بهار ۹۲

تشکر و قدردانی

با تشکر از همه ی عزیزانی که من را در گردآوری این مجموعه یاری نموده اند، همچنین تشکر فراوان دارم از زحمات بی دریغ گروه محترم حسابداری دانشگاه فردوسی، به خصوص جناب آقای دکتر سید محمد ودیعی و جناب آقای دکتر محمد رضا عباس زاده. در انتها از زحمات فراوان خانواده ی عزیزم و دوست خوبم، آقای سلمان سفیدچیان کمال تشکر و قدردانی را دارم.

چکیده

برای کسب مزیت‌های رقابتی و اطمینان از عملکرد بالا یک استراتژی روشن لازم است، اما شرط کافی نیست. با پیشرفت‌های تحقق یافته در تکنیک‌های حسابداری مدیریت مانند حسابداری مدیریت استراتژیک، بکارگیری بهینه‌ی حسابداری مدیریت، نقشی حیاتی در تصمیمات راهبردی مدیران خواهد داشت. براساس رویکرد اقتضایی که به حوزه حسابداری مدیریت نیز وارد شده است، استفاده بهینه از این تکنیک‌ها نیازمند انطباق حسابداری مدیریت با متغیرهای اقتضایی است. متغیرهای اقتضایی در این تحقیق محیط، استراتژی، و فرهنگ سازمانی می‌باشند. این تحقیق با بررسی تأثیر متغیرهای اقتضایی بر چگونگی بکارگیری تکنیک‌های حسابداری مدیریت، تلاش می‌کند تا مدلی اقتضایی از حسابداری مدیریت ارائه کند. در این تحقیق، محیط براساس گونه‌شناسی دفت؛ استراتژی براساس گونه‌شناسی پورتر؛ فرهنگ براساس گونه‌شناسی کامرون و کوپین؛ و تکنیک‌های حسابداری مدیریت براساس مدل فدراسیون بین‌المللی حسابداران مورد بررسی قرار گرفته‌اند. تحقیق حاضر برحسب هدف، کاربردی، و برحسب چگونگی جمع‌آوری داده‌ها، پیمایشی محسوب می‌شود. جامعه آماری تحقیق شرکت‌های مشمول حسابرسی در محدوده جغرافیایی استان خراسان رضوی و نمونه‌گیری از نوع نمونه‌گیری در دسترس می‌باشد. برای بررسی روابط از آزمون کروسکال-والیس و جهت اولویت بندی تکنیک‌های حسابداری مدیریت از آزمون فریدمن از نظر میزان استفاده و از نظر میزان اهمیت و نیز برای بررسی شکاف معنی دار بین میزان اهمیت و استفاده از آزمون ویلکاکسون استفاده شده است. نتایج تحقیق بدین گونه است: فرضیه اول که مدعی است شرکت‌های فعال در محیط نامطمئن نسبت به شرکت‌های فعال در محیط مطمئن، تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیچیده‌تری را بکار می‌گیرند؛ مورد تأیید قرار نگرفت. فرضیه دوم که مدعی است شرکت‌های دارای استراتژی تمایز نسبت به شرکت‌های دارای استراتژی رهبری هزینه، تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیچیده‌تری را بکار می‌گیرند؛ مورد تأیید قرار گرفت. فرضیه سوم که مدعی است شرکت‌های دارای فرهنگ بازاری و ادوکراسی نسبت به شرکت‌های دارای فرهنگ سلسله‌مراتبی و قبیله‌ای، تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیچیده‌تری را بکار می‌گیرند؛ مورد تأیید قرار گرفت. علاوه براین تکنیک‌های حسابداری مدیریت براساس میزان استفاده و میزان اهمیت اولویت‌بندی شدند.

کلمات کلیدی: ۱. حسابداری مدیریت ۲. نگرش اقتضایی

۳. محیط ۴. استراتژی ۵. فرهنگ سازمانی

فهرست مطالب

۱.....	فصل اول : کلیات تحقیق	۱
۲.....	تشریح و بیان موضوع	۱-۱
۴.....	ضرورت انجام تحقیق	۲-۱
۴.....	سابقه تحقیقات و مطالعات انجام گرفته	۳-۱
۶.....	فرضیه های تحقیق	۴-۱
۷.....	اهداف اساسی از انجام تحقیق	۵-۱
۷.....	نتایج مورد انتظار پس از انجام این تحقیق	۶-۱
۸.....	روش انجام پژوهش	۷-۱
۹.....	تعریف واژه ها و اصطلاحات تخصصی	۸-۱
۱۱.....	فصل دوم : مبانی نظری تحقیق	۲
۱۲.....	۱-۲- حسابداری مدیریت	۲-۱
۱۲.....	۱-۱-۲- تعریف و مفاهیم	۲-۱-۱
۱۴.....	۲-۱-۲- اهمیت و کاربرد	۲-۱-۲
۱۵.....	۳-۱-۲- سیر تحول	۲-۱-۳
۲۲.....	۲-۲- نگرش اقتضایی	۲-۲
۳۳.....	۳-۲- مدل تحقیق	۲-۳
۳۶.....	۴-۲- سابقه تحقیقات و مطالعات انجام گرفته	۲-۴
۴۱.....	فصل سوم : روش تحقیق	۳
۴۲.....	۱-۳- مقدمه	۳-۱
۴۲.....	۲-۳- روش تحقیق	۳-۲
۴۳.....	۳-۳- جامعه آماری	۳-۳
۴۳.....	۴-۳- نمونه گیری و حجم نمونه	۳-۴
۴۳.....	۵-۳- متغیرهای تحقیق	۳-۵

۴۸.....	۳-۶ نحوه جمع آوری داده ها.....
۴۹.....	۳-۷ روایی و پایایی ابزار تحقیق.....
۵۰.....	۳-۸ روش و ابزار تجزیه و تحلیل.....
۵۲.....	فصل چهارم : یافته های پژوهش
۵۳.....	۴-۱ مقدمه.....
۵۳.....	۴-۲ پایایی ابزار تحقیق.....
۵۴.....	۴-۳ بررسی توصیفی متغیرها.....
۵۵.....	۴-۴ بررسی فرضیه های سه گانه تحقیق.....
۶۰.....	۴-۵ اولویت بندی تکنیک های حسابداری مدیریت از نظر میزان استفاده.....
۶۳.....	۴-۶ اولویت بندی تکنیک های حسابداری مدیریت از نظر میزان اهمیت.....
۶۶.....	۴-۷ بررسی وجود شکاف معنادار بین میزان استفاده و میزان اهمیت تکنیک ها.....
۷۴.....	فصل پنجم : یافته های تحقیق
۷۵.....	۵-۱ مقدمه.....
۷۵.....	۵-۲ یافته های تحقیق.....
۷۹.....	۵-۳ محدودیتهای تحقیق.....
۷۹.....	۵-۴ پیشنهادهایی برای تحقیق های آینده.....
۸۱.....	۶ فهرست منابع و ماخذ.....
۸۸.....	۷ پیوست ۱.....

فصل اول :

کلیات تحقیق

۱-۱- تشریح و بیان موضوع

رقابت جهانی، نوآوری سریع، رقابتی کارآفرین و تقاضای فزاینده مشتریان، ماهیت رقابت را تغییر داده است. محیط رقابتی جدید به همراه روند فزاینده خصوصی‌سازی در ایران، مستلزم توانایی سازمان‌ها در خلق ارزش برای مشتریان و متمایزسازی خودشان از رقبا از طریق تنظیم یک استراتژی واضح و روشن می‌باشد. سایر محققان معتقدند که «برای کسب مزیت‌های رقابتی و اطمینان از عملکرد بالا یک استراتژی روشن لازم است، اما شرط کافی نیست. استراتژی کسب و کار باید با عوامل سازمانی مناسب از جمله ساختار سازمانی و سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری پشتیبانی شود» (یرمیاس و گانی، ۲۰۰۴).

در ۳ دهه اخیر تعدادی از تکنیک‌های حسابداری مدیریت نوآورانه در برخی از صنایع توسعه یافته‌اند. قابل ذکرترین پیشرفت‌ها شامل تکنیک‌های مبتنی بر فعالیت، حسابداری مدیریت استراتژیک و ارزیابی متوازن می‌شوند. صاحب‌نظرانی مانند فولرتون و مک واترز^۱ یا هالدا و هاتس^۲ معتقدند که تکنیک‌های جدید کل فرآیند حسابداری مدیریت (برنامه ریزی، کنترل، تصمیم‌گیری و ارتباطات) را متأثر ساخته‌اند و تمرکز این رشته را از نقش ساده و محدودی مانند شناسایی هزینه و کنترل مالی به نقشی پیشرفته در خلق ارزش از طریق به کارگیری بهتر منابع، انتقال دادند (هالدا و لاتس، ۲۰۰۲؛ فولرتون و مک‌واترز، ۲۰۰۲). ادعا شده است که تکنیک‌های جدید حسابداری مدیریت به منظور پشتیبانی از فناوری‌های پیشرفته و فرآیندهای جدید مدیریتی از جمله مدیریت کیفیت فراگیر^۳ و سیستم تولید به هنگام^۴ و نیز در جستجوی مزیت رقابتی در برخورد با رقابت جهانی طراحی شده‌اند. هنگامی که این فناوری‌ها و پیشرفت‌های مدیریتی توسط سازمان‌ها پذیرفته می‌شوند، باید سیستم حسابداری مدیریت را مطابق و هماهنگ با این الزامات طراحی کنند (گردین، ۲۰۰۵). رویکرد اقتضایی در حسابداری مدیریت بر این پیش‌فرض مبتنی است که هیچ سیستم حسابداری مدیریت مناسب به صورت جهانشمول وجود ندارد که بتوان آن را در همه سازمان‌ها و همه شرایط بکار گرفت (یرمیاس و گانی، ۲۰۰۴؛ باینس و لانگفیلد-اسمیت، ۲۰۰۳).

¹ Mc Watters & Fullerton

² Haats & Haldma

³ TQM

⁴ JIT

حال سوال اینجاست که آیا همه سازمان‌ها توانایی به کارگیری و اجرای تکنیک‌های جدید حسابداری مدیریت را خواهند داشت؟ پیش‌شرط‌های لازم برای اجرایی شدن تکنیک‌های جدید چیست و آیا در همه سازمان‌ها وجود دارد؟ چه زمینه‌هایی باید پیش از به کارگیری این تکنیک‌ها در سازمان‌ها مورد مذاقه قرار گیرد؟ در پاسخ به این سوالات باید به ادبیات مدیریت و تئوری سازمان مراجعه کرد. بعد از مطرح شدن تئوری‌های کلاسیک و روابط انسانی، نوبت به رویکرد اقتضایی در مدیریت رسید که معتقد است که هیچ روش جهانشمولی برای رسیدن به موفقیت وجود ندارد و سازمان‌ها برای سازمان دادن فعالیت‌هایشان در قالب سازماندهی و ساختار سازمانی تحت تأثیر شرایط خاص خود هستند. بنابراین اولین مطالعات اقتضایی تلاش کردند متغیرهایی را شناسایی کنند که در چگونگی استفاده از نظریه‌های سازمان موثر است که در مستندترین نمونه آن، استیفن رابینز، عواملی مانند استراتژی، فناوری، اندازه، محیط و توزیع قدرت را به عنوان متغیرهای اقتضایی مطرح ساخت.

از سویی دیگر همه صاحب‌نظران بر این باورند که سیستم‌های کنترلی سازمان جزئی از ساختار سازمان است بدین معنا که ساختار سازمان و روابط تعریف شده در آن، مکانیزم‌های کنترلی را در خود می‌گنجاند و حسابداری مدیریت یکی از مرتبط‌ترین ابزارها در تحقق کنترل سازمانی است و اصلی‌ترین منبع اطلاعاتی در کنترل سازمانی محسوب می‌شود (کانینگهام، ۱۹۹۲؛ بروک و بری، ۲۰۰۳). بنابراین از یک‌طرف با قرار دادن مکانیزم‌های کنترل به عنوان جزئی از ساختار سازمانی (بنا به ادبیات مدیریت) و از طرف دیگر حاکم کردن نگرش اقتضایی بر ساختار سازمانی، می‌توان رویکرد اقتضایی را از ساختار سازمانی وام گرفته و به حسابداری مدیریت تعمیم داد.

این تحقیق از سه متغیر اقتضایی کلان برای دستیابی به مدل اقتضایی حسابداری مدیریت استفاده خواهد کرد: محیط، استراتژی، و فرهنگ سازمانی.

۲-۱- ضرورت انجام تحقیق

بسیاری از شرکت‌ها به منظور ادامه بقا در بازارهای رقابتی، ناگزیرند با استفاده از روش‌های نوین در جهت بهبود مستمر کیفیت، کنترل، و کاهش بهای تمام شده محصولات خود بکوشند. ابزارهای حسابداری مدیریت از این تغییرات بی‌تأثیر نبوده، و روند رو به رشدی داشته‌اند. این روند با مطرح شدن هزینه‌یابی بر مبنای فعالیت، هزینه‌یابی بر مبنای هدف، تولید بهنگام، مدیریت کیفیت جامع آغاز شده و در دو دهه اخیر با ظهور ابزارهایی از قبیل مهندسی مجدد فرایندها، کارت امتیازی متوازن، ادامه یافته است. رویکرد اقتضایی به حسابداری مدیریت بیانگر آن است که هر شرکتی نمی‌تواند تمامی تکنیک‌های نوین حسابداری مدیریت را بکار گیرد. علاوه بر این ضرورت کلی، سه ضرورت دیگر برای انجام این مطالعه با چارچوب پیش-گفته وجود دارد:

۱. اساسی‌ترین ضرورت این تحقیق انجام اولین تلاش در جهت شناسایی رابطه بین متغیرهای اقتضایی و تکنیک‌های حسابداری مدیریت در ایران است.

۲. محدود مطالعات انجام شده در حوزه حسابداری مدیریت در عرصه جهانی با رویکرد اقتضایی به متغیرهای مختلفی توجه کرده‌اند. این مطالعه با قرار دادن متغیر محیط و فرهنگ سازمانی، اولین مطالعه‌ای است که متغیرهای کلان مدیریتی را در مدل حسابداری مدیریت مورد توجه قرار می‌دهد.

۳. از سوی دیگر مطالعات متعددی در سایر کشورها انجام شده که نشان می‌دهد میزان شیوع تکنیک‌های حسابداری مدیریت در شرکتها به چه صورت است. به نظر میرسد در جامعه دانشگاهی ایران نیز ضرورت دارد مطالعه‌ای انجام شود تا هم میزان استفاده و هم میزان اهمیت تکنیک‌های سنتی و نوین حسابداری مدیریت را ارزیابی نماید.

۳-۱- سابقه تحقیقات و مطالعات انجام گرفته

تحقیقات داخلی

همانگونه که پیشتر اشاره شد این تحقیق اولین تلاش در حوزه حسابداری مدیریت با نگرش اقتضایی در ایران است، بنابراین مطالعه‌ای که مستقیماً با موضوع تحقیق مربوط باشد وجود ندارد. اما برخی تحقیقات در زمینه حسابداری مدیریت که تا حدی به موضوع این تحقیق مربوط می‌شوند در ادامه مورد اشاره قرار خواهند گرفت:

۱. کمالی (۱۳۸۳) مطالعه‌ای با عنوان "بررسی کاربرد و تکنیک‌های حسابداری مدیریت در ارزیابی طرح‌های سرمایه‌ای در صنعت خودروسازی کشور" انجام داده است. نتایج این تحقیق نشان داد که: تکنیک‌های حسابداری مدیریت در ارزیابی طرح‌های سرمایه‌ای در صنعت خودروسازی تا حد زیادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. مهمترین موانع و چالش‌ها در استفاده از تکنیک‌های حسابداری مدیریت عبارتند از: عدم آشنایی مدیران و تصمیم‌گیرنده‌گان با تکنیک‌های حسابداری مدیریت، وجود وضعیت عدم ثبات اقتصادی، قابل برآورد نبودن اطلاعات مورد نیاز، عدم پاسخ‌گویی اقتصادی مدیران و تصمیم‌گیرندگان، و عدم وجود ثبات شغلی مدیران و تصمیم‌گیرندگان.

۲. شمس‌زاده (۱۳۸۳) مطالعه‌ای با عنوان "الگوی حسابداری مدیریت منطبق با فناوری تولید در ایران" انجام داده که نتایج نشان داد: معیارهای کیفی (غیر مالی) بیش از معیارهای کمی (مالی) با توجه سرمایه‌گذاری همبستگی دارند؛ شاخص‌های کیفی بیش از شاخص‌های کمی (مالی) با ارزیابی عملکرد همبستگی دارد؛ علی‌رغم استفاده‌ی شرکت‌های تولیدی در ایران از نوعی فناوری پیشرفته‌ی تولید، اما هیچ‌گونه تغییری در جهت استفاده از سیستم‌های هزینه‌یابی مدرن به چشم نمی‌خورد.

۳. خالق (۱۳۷۸) تحقیقی با عنوان "عوامل بازدارنده‌ی توسعه حسابداری مدیریت در ایران" انجام داد که نشان داد: (۱) بین استقرار شرایط رقابتی و توسعه‌ی حسابداری مدیریت رابطه‌ی مستقیم وجود دارد؛ (۲) بین وجود مجامع و گروه‌های حرفه‌ای و توسعه‌ی حسابداری مدیریت رابطه‌ی مستقیم وجود دارد؛ و (۳) بین آگاهی مدیران نسبت به اهمیت و اثرات استفاده از سیستم‌های پیشرفته حسابداری مدیریت و توسعه‌ی حسابداری مدیریت رابطه‌ی مستقیم وجود دارد.

تحقیقات خارجی

براساس بررسی‌های انجام شده توسط محققان، فقط دو مطالعه خارجی با موضوعی بسیار نزدیک به موضوع این تحقیق انجام شده‌اند که در زیر آرایه می‌شوند:

۱. گادز و گوئیدلینگ^۵ (۲۰۰۸) مطالعه‌ای با عنوان "آزمون پیمایشی یک مدل اقتضایی یکپارچه از حسابداری مدیریت استراتژیک" انجام دادند. یافته‌های این مطالعه از عدم جهانشمولی سیستم حسابداری مدیریت استراتژیک و مفهوم تئوری اقتضایی حمایت کرد که براین اساس، عواملی مانند اندازه و استراتژی شرکت، تأثیری چشمگیر بر بکارگیری موفق حسابداری مدیریت استراتژیک دارند (گادز و گوئیدلینگ، ۲۰۰۸).

۲. یرمیاس و گانی^۶ (۲۰۰۴) مطالعه‌ای با عنوان "همسوسازی استراتژی تجاری، طرح سازمانی، و سیستم‌های حسابداری مدیریت با اثربخشی واحدهای کسب و کار" انجام دادند. داده‌های این مطالعه از طریق مصاحبه‌های حضوری با ۱۰۶ مدیرتجاری دولتی و خصوصی جمع‌آوری گردید. نتایج این مطالعه نشان داد که میزان همسویی بین استراتژی تجاری، طرح سازمان، و سیستم حسابداری مدیریت بر اثربخشی شرکت، اثر مثبت دارد. تحلیل‌های بعدی نشان داد که اولویت‌های استراتژیک بر نوع کنترل و سیستم حسابداری مدیریت مورداستفاده نیز موثر است.

۴-۱- فرضیه‌های تحقیق

با توجه به چارچوب آرایه‌شده در بیان موضوع، فرضیه‌های زیر مورد بررسی قرار خواهند گرفت:

فرضیه اول: شرکت‌های فعال در محیط نامطمئن نسبت به شرکت‌های فعال در محیط مطمئن، تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیچیده‌تری را بکار می‌گیرند.

فرضیه دوم: شرکت‌های دارای استراتژی تمایز نسبت به شرکت‌های دارای استراتژی رهبری هزینه، تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیچیده‌تری را بکار می‌گیرند.

⁵ Gadez & Guidling

⁶ Jermias & Gani

فرضیه سوم: شرکتهای دارای فرهنگ بازاری و ادوکراسی نسبت به شرکتهای دارای فرهنگ سلسله-مراتبی و قبیله‌ای، تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیچیده‌تری را بکار می‌گیرند.

۱-۵- اهداف اساسی از انجام تحقیق

هدف اصلی این تحقیق ارزیابی رابطه ویژگی‌های سازمان با چگونگی استفاده از تکنیک‌های حسابداری مدیریت است. این تحقیق قصد دارد ارزیابی کند که آیا شرکتهای مورد مطالعه بسته به این که در چه محیطی فعالیت می‌کنند، از چه استراتژی رقابتی بهره می‌گیرند، و از چه فرهنگ سازمانی برخوردارند؛ از تکنیک‌های حسابداری مدیریت متفاوتی استفاده می‌کنند یا نه؟ که در صورت تأیید مدل تحقیق، می‌توان الگوی اولیه‌ای را بدست آورد که براساس آن تکنیک‌های حسابداری مدیریت مناسب برای هر سازمان قابل تجویز باشد.

در کنار هدف اصلی فوق، اهداف فرعی مانند ارزیابی میزان شیوع تکنیک‌های سنتی و پیشرفته در شرکت‌های مورد مطالعه، ارزیابی میزان اهمیت تکنیک‌های پیشرفته حسابداری مدیریت از دیدگاه مدیران شرکت‌ها، و ارزیابی شکاف موجود بین میزان اهمیت و میزان استفاده از تکنیک‌های حسابداری مدیریت، پی‌گیری خواهد شد.

۱-۶- نتایج مورد انتظار پس از انجام این تحقیق

مهمترین نتیجه‌ای که از این تحقیق می‌توان انتظار داشت رسیدن به رابطه‌ای بین "ویژگی‌های سازمان" و "چگونگی بکارگیری تکنیک‌های حسابداری مدیریت" برمی‌گردد که براین اساس می‌توان به مدیران شرکت‌ها کمک کرد تا براساس شناخت از محیط، استراتژی، و فرهنگ سازمان تشخیص دهند که از چه تکنیک‌های حسابداری مدیریت استفاده کنند.

مشخص شدن میزان استفاده از تکنیک‌های سنتی و نوین حسابداری مدیریت نشان می‌دهد که تا چه حدی شرکت‌های ایرانی از ابزارهای کنترلی حسابداری به شکل بهینه استفاده می‌کنند. مشخص شدن میزان

اهمیت این تکنیک‌ها نیز نشان خواهد داد که شرکت‌های ایرانی براساس تحلیل‌شان از وضعیت رقابتی به چه نوعی از تکنیک‌های حسابداری مدیریت بیشتر نیازمندند و با مقایسه این نتیجه با میزان استفاده، شکاف احتمالی در توجه به این تکنیک‌ها مشخص خواهد شد. ضمن اینکه سوگیری احتمالی شرکت‌ها به سمت برخی تکنیک‌ها می‌تواند راهنمای مناسبی برای نیازسنجی آموزشی و تدوین دوره‌های آموزشی کاربردی در حسابداری مدیریت باشد.

۷-۱- روش انجام پژوهش

۱-۷-۱ روش تحقیق

تحقیق حاضر برحسب هدف تحقیق، کاربردی، و برحسب چگونگی جمع‌آوری داده‌ها، پیمایشی محسوب می‌شود.

۲-۷-۱ روش‌های گردآوری اطلاعات

اطلاعات مربوط به ادبیات تحقیق از طریق مطالعه کتابخانه‌ای و داده‌های لازم برای بررسی فرضیه‌های تحقیق از طریق پرسشنامه گردآوری خواهد شد. پرسشنامه تحقیق دارای ۳ قسمت خواهد بود: قسمت اول، به گردآوری اطلاعات جمعیت‌شناختی؛ قسمت دوم به گردآوری داده‌های مربوط به متغیرهای مستقل (محیط، استراتژی، و فرهنگ سازمانی) و قسمت سوم به گردآوری داده‌های مربوط به میزان استفاده و میزان اهمیت تکنیک‌های مختلف حسابداری مدیریت خواهد پرداخت. تکمیل پرسشنامه‌ها توسط مدیران عامل و یا مدیران مالی شرکت‌های مورد مطالعه انجام خواهد شد.

۳-۷-۱ قلمرو تحقیق

الف- دوره زمانی انجام تحقیق: گردآوری، پردازش، تحلیل و تفسیر داده‌های تحقیق و آرایه مدل نهایی تحقیق در بازه تیرماه ۱۳۹۰ تا مهرماه ۱۳۹۰ انجام شده است.

ب- مکان تحقیق: شرکت‌هایی که در محدود جغرافیایی استان خراسان رضوی فعالیت می‌کنند.

۱-۷-۴ جامعه آماری

شرکت‌های مورد حسابرسی فعال در محدوده استان خراسان رضوی فعالیت می‌کنند، جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می‌دهند.

۱-۷-۵ روش نمونه گیری

نمونه‌گیری به صورت غیراحتمالی و با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انجام شده است.

۱-۷-۶ روش‌های مورد نظر برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها

داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شده‌اند. به منظور توصیف داده‌های مذکور با استفاده از نرم افزار SPSS شاخص‌های میانگین، میانه، انحراف استاندارد و ... استفاده شده‌اند و در سطح استنباطی برای بررسی روابط از آزمون کروسکال-والیس و جهت اولویت بندی تکنیک‌های حسابداری مدیریت از آزمون فریدمن از نظر میزان استفاده و از نظر میزان اهمیت و نیز برای بررسی شکاف معنی‌دار بین میزان اهمیت و استفاده از آزمون ویلکاکسون استفاده شده است.

۱-۸- تعریف واژه‌های و اصطلاحات تخصصی

- حسابداری مدیریت: فرایند تشخیص، اندازه‌گیری، جمع‌آوری، تحلیل، تفسیر و ارزیابی و اطلاعات مالی فعالیت‌های سازمان به منظور تأمین اطلاعات موردنیاز مدیران برای برنامه‌ریزی، کنترل و هدایت فعالیت‌های سازمانی.
- نگرش اقتضایی: نگرشی که براساس آن، بهترین راه‌حل برای مسایل سازمانی راه‌حلی است که به خصوصیات منحصر بفرد موقعیتی که سازمان با آن مواجه است، پاسخ دهد (فیضی، ۱۳۸۲: ۵۶).
- محیط: هر عاملی که بیرون از مرزهای سازمان قرار داشته و بر عملیات سازمان تأثیرگذار است.
- استراتژی: تلاش‌های طرح‌ریزی‌شده‌ی مدیریت عالی برای تحت تأثیر قراردادن ره‌آورد‌های سازمانی از طریق مدیریت روابط سازمان با محیط در نظر گرفته می‌شود (هچ، ۱۳۸۵: ۱۶۶).

- فرهنگ سازمانی: مجموعه‌ای از فرضیات ذهنی مشترک است که با تعریف رفتار مناسب برای موقعیت-
های مختلف، تفسیر و اقدام افراد را هدایت می‌کند (جکس و بریت، ۲۰۰۸: ۴۴۲).

فصل دوم :
مبانی نظری
تحقیق

۲-۱- حسابداری مدیریت

۲-۱-۱- تعریف و مفاهیم

حسابداری مدیریت شامل تکنیک‌ها و مراحل حسابداری برای جمع‌آوری داده برای گزارش‌گری مالی، تولید، و توزیع داده‌ها به منظور برآوردن نیازهای اطلاعاتی مدیریت می‌باشد (کتاب رجیبی: ۲). در تعریفی دیگر انجمن ملی حسابداران آمریکا، حسابداری مدیریت را فرایند تشخیص، اندازه‌گیری، تجمیع، تجزیه و تحلیل، تهیه و تفسیر و ارائه اطلاعات مالی مورد استفاده مدیریت به منظور برنامه‌ریزی، ارزیابی و کنترل عملیات یک سازمان معرفی می‌کند (سیگل، ۱۳۷۹: ۱۵). براگمن و اسلاگمولدر (۱۹۹۵) نیز معتقدند سیستم حسابداری مدیریت، اطلاعات را جمع‌آوری، طبقه‌بندی و به مدیران گزارش می‌کند تا آنها را در برنامه‌ریزی، کنترل و ارزیابی فعالیت‌های تولیدی یاری کند (برگمن و اسلاگمولدر^۷، ۱۹۹۵).

هدف از ارائه سه تعریف فوق این بوده که نشان دهیم در تعاریف حسابداری مدیریت دو نقطه مشترک اصلی وجود دارد: (۱) جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها که تقریباً همه‌ی حوزه‌های حسابداری این کارکردها را دارند. البته حسابداری مدیریت، داده‌هایی را پی می‌گیرد که به مدیران سازمان کمک‌رسان باشد و در واقع، دینفعان بیرونی سازمان در گزارشات آن مدنظر نیستند؛ (۲) ارائه اطلاعات با هدف ایفای نقش در برنامه‌ریزی، ارزیابی و کنترل عملیات سازمان توسط مدیریت. این قسمت نقطه متمایزکننده‌ی حسابداری مدیریت از سایر حوزه‌های حسابداری است. همین نقطه‌ی تمایز در نقل‌قول‌های دیگران به چشم می‌خورد: «سیستم حسابداری مدیریت اغلب به مثابه یک ابزار مهم نگریسته می‌شود که علاوه بر تأمین اطلاعات برای تصمیم‌گیری، نوع خاصی از رفتار را در شرکت پرورش می‌دهد (آکسلسون^۸ و همکاران، ۲۰۰۲)؛ حسابداری مدیریت بر پردازش اطلاعات، فعالیت‌های برنامه‌ریزی و هماهنگی متمرکز است با این هدف که مبنای منطقی را برای تصمیمات تجاری فراهم کند (براندائو و هافان^۹، ۲۰۱۰).

⁷ Bruggeman and Slagmulder

⁸ Axelsson

⁹ Brandau and Hoffjan